

18. Tiistaina 4 p. joulukuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:	Siv.
Kolmas käsittely:	
1) Ehdotus lyhytaikaisen valtiolainan ottamisesta valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi	309
A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.	
Esitellään:	
2) Virkamiesolojen uudistamista koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 2	329
3) Vahvan, ainoastaan laillisista viranomaisista riippuvan järjestysvallan muodostamista tarkoittava ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3	332
4) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 25	337
5) Ehdotuksen laiksi asutuslautakunnista sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 48	338

Nimenuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Salovaara ja Mäkelä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä sairauden takia saa ed. Salovaara yhden viikon ajaksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. W u o r i m a a: Kun lukuisten lomalupien takia ei ole maatalousvaliokuntaa saatu kokoon tähän asti, niin saan pyytää, että valiokunnan jäsenet kokoontuvat ensimmäisenä väliaikana, tai kun vaaliliput on jätetty, alikertaan Hallituskadun puoleiseen huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

P u h e m i e s: Eduskunnalle ilmoitetaan, että on valittu laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Alopaeus ja varapuheenjohtajaksi ed. Lanne, sivistysvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Kokko, varapuheenjohtajaksi ed. Latvala, työväenasiainvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Erko, varapuheenjohtajaksi ed. Relander.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lyhytaikaisen valtiolainan ottamista valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi

koskeva ehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o I ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään mainitun kysymyksen kolmatta käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Lagerlöf: Olen katsonut asiakseni pyytää puheenvuoroa tehdäkseni erään huomautuksen sitä käsitystä vastaan tämän asian oikeudellisesta puolesta, joka eduskunnassa on tuotu esille. Se toimenpide, jonka valtiovarainvaliokunta on ehdottanut, ei ole mikään v a l t i o l a i n a n ottaminen siinä mielessä, kuin tätä

sanaa käytetään valtiopäiväjärjestyksessä. Nimitys valtiolainaa tarkoittaa pysyvämpää lainaa, pitemmällä maksuajalla, joka otetaan semmoisiin tarpeisiin, joita ei voida tyydyttää veroilla ja muilla vuotuisilla tuloilla, jotka ovat valtion käytettävissä. Ehdotettu toimenpide ei tarkoita mitään tammöistä. Se tarkoittaa ainoastaan tilapäisen luoton myöntämistä hallitukselle, joka sattuneesta syystä on rahapulassa. Tammöisen luoton tarve on jokapäiväinen ilmiö kaikissa maissa normaaliaikoinakin. Se seuraa siitä, että valtion tulot eivät tule sisään juuri samalla ajalla ja samassa tahdissa, kuin menot ovat suoritettavat. Jos tammöiseen tilapäisluonteiseen lyhytaikaiseen luotto-operatsoonin ruvetaan soveltuttamaan niitä säädöksiä, joita valtiopäiväjärjestyksessä on valtiolainan ottamisesta, menetellään minun käsitykseni mukaan ei ainoastaan vastoin kaikkea järkeä, vaan myöskin vastoin valtiopäiväjärjestyksestä. On kokonaan luvatonta ruveta semmoisen luoton myöntämiseen vaatimaan V. J:n 61 §:ssä valtiolainan ottamista varten säädettyä määränemmistöä.

Minun lienee tähän lisättävä se huomautus, että V. J:n säännös määränemmistöä valtiolainan ottamisessa ei ollenkaan tarkoita mitään eduskunnan oikeuden suojelemista. Se on pantu lakiin yksinkertaisesti sen vuoksi, että sillä on tahdottu rajoittaa eduskunnan valtaa mielensä mukaan käyttämällä luottoa vapauttaa maata veroilla suorittamasta semmoisia menoja, jotka ovat verojen kautta suoritettavat. On tahdottu suojella maata siitä, että eduskunta pysyväisiä lainoja liaksi ottamalla siirtäisi tulevien sukupolvien kannettavaksi semmoisia taakkoja, jotka ovat nykyajan kannettavat.

Olen katsonut velvollisuudekseni tehdä tämä huomautus; mitään ehdotusta en tahdo siihen liittää.

Ed. Schybergson: Jag ber endast att i allo få förena mig med den föregående talaren. Det är icke fråga om ett varaktigt statslån, utan den förevarande frågan är uteslutande en kassafråga. För hvar och en, som haft med räkenskaper att göra, är den föregående talarens utläggning klar.

Puhemies: Keskeytetään asian käsittely vähäksi aikaa. Senaatin puheenjohtaja on tahtonut esittää erään asian.

Hallituksen esityksiä tuodaan.

Eduskunnan istuntosaliin astuvat hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet ja lausuu heistä puheen-

johtaja S v i n h u f v u d: Kunnioitettava herra puhemies, arvoisa eduskunta. Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnan käsiteltäväksi antaa seuraavat esitykset:

- n:o 1. Esitys Suomen Hallitusmuodoksi;
- n:o 2. Laiksi Suomen Hallitusmuodon perusteista;
- n:o 3. Eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta;
- n:o 4. Laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteista;
- n:o 5. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi;
- n:o 6. Eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatointen lainmukaisuutta;
- n:o 7. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi;
- n:o 8. Edustajapalkkioista vuoden 1917 ensimmäisillä ja toisilla valtiopäivillä;
- n:o 9. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen erinaisten valtiopäivöitä koskevien säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Vaalilain 37 §:n muuttamisesta;
- n:o 10. Korkeimmasta Oikeudesta;
- n:o 11. Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;
- n:o 12. Mooseksenuskolalaisista Suomessa;
- n:o 13. Suurten tulojen verosta;
- n:o 14. Leimasuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun;
- n:o 15. Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun;
- n:o 16. Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1917.

Hallituksen puheenjohtajan lausunto Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisesta.

Kun näiden esitysten joukossa on erinomaisen tärkeitä ehdotuksia perustuslakien muutoksiksi, muun muassa ehdotus uudeksi hallitusmuodoksi Suomelle, pyydän tässä yhteydessä Suomen senaatin puolesta lausua seuraavaa:

Suomen eduskunta on 15 päivänä viime marraskuuta, nojaten maan Hallitusmuodon 38 §:ään, julistautunut korkeimman valtiovallan haltijaksi sekä sittemmin asettanut maalle hallituksen, joka tärkeimmäksi tehtäväkseen on ottanut Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisen ja turvaamisen. Tämän kautta on Suomen kansa ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä, ja nykyiset olot sekä oikeuttavat että velvoittavat sen siihen. Suomen kansa tuntee syvästi, ettei se voi täyttää kansal-

lista ja yleisinhimillistä tehtävänsä muuten kuin täysin vapaana. Vuosisatainen vapauden kaipuumme on nyt toteutettava; Suomen kansan ou astuttava muiden maailman kansojen rinnalle itsenäisenä kansakuntana.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan lähinnä eräitä toimenpiteitä eduskunnan puolelta. Suomen voimassa oleva Hallitusmuoto, joka on nykyisiin oloihin soveltumaton, vaatii täydellistä uusimista, ja siitä syystä hallitus nyt on eduskunnan käsiteltäväksi antanut ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi, ehdotuksen, joka on rakennettu sille perusteelle, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Katsoen siihen, että uuden Hallitusmuodon pääperusteet on saatava viipymättä voimaan, on hallitus samalla antanut esityksen perustuslainsäännöksiksi tästä asiasta sekä eräitä muitakin lakiehdotuksia, jotka tarkoittavat tyydyttää kipeimmät uudistustarpeet ennen uuden Hallitusmuodon aikaansaamista.

Sama päämäärä vaatii myös toimenpiteitä hallituksen puolelta. Hallitus on kääntyvä toisten valtojen puoleen saadakseen maamme valtiollisen itsenäisyyden kansainvälisesti tunnustetuksi. Tämä on erityisesti nykyhetkellä sitä välttämättömämpää, kun maan täydellisestä eristäytymisestä aiheutunut vakava asema: nälänhätä ja työttömyys, pakottavat hallituksen asettumaan suoranaisiin väleihin ulkovaltojen kanssa, joiden kiireellinen apu elintarpeiden ja teollisuutta varten välttämättömien tavarain maahan tuomiseksi on meidän ainoa pelastajamme uhkaavasta nälänhädästä ja teollisuuden pysähtymisestä.

Venäjän kansa on, kukistettuansa tsaarivallan, useampia kertoja ilmoittanut aikovansa suoda Suomen kansalle sen vuosisataiseen sivistyskehitykseen perustuvan oikeuden omien kohtaloittensa määräämiseen. Ja laajalti yli sodan kaikkien kauhujen on kaikunut ääni, että yhtenä nykyisen maailmansodan tärkeimmistä päämääristä on oleva, ettei yhtäkään kansaa ole vastoin tahtoansa pakotettava olemaan toisesta riippuvaisena. Suomen kansa uskoo, ettei vapaa Venäjän kansa ja sen perustava kansalliskokous tahdo estää Suomen pyrkimistä astua vapaiden ja riippumattomien kansojen joukkoon. Ja Suomen kansa rohkenee samalla toivoa maailman muiden kansojen tunnustavan, että Suomen kansa riippumattomana ja vapaana parhaiten voi työskennellä sen tehtävän toteuttamiseksi, jonka suorittamisella se toivoo ansaitsevansa itsenäisen sijan maailman sivistyskansojen joukossa.

Vastaten tähän lausuu:

P u h e m i e s: Kunnioitettu herra Senaattori! Suomen kansan hartain toivo nykyisenä maailmanhistoriallisten tapausten aikana on päästä jokaisen itsetietoon kohonneen kansakunnan valtiollisten pyrkimysten päämäärään: täysin itsenäiseksi kansaksi. Vilpittömällä tyydytyksellä on Teidän nyt tekemästänne ilmoituksesta voitu havaita, että Hallitus on ryhtynyt ja edelleen tulee ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin Suomen itsenäisyyden toteuttamiseksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu senaatin puheenjohtajan ja jäsenten poistuttua

Ed. K. M a n n e r: Sen johdosta, mitä äsken tapahtui, katson nyt tarpeelliseksi esittää muutamia ajatuksiani.

Eduskunta on hiljattain päättänyt ottaa käsiinsä ja käyttää sitä valtaa, joka keisarille ja suuriruhtinaalle on ennen kuulunut. Eduskunta ei kuitenkaan tähän mennessä ole vielä päättänyt, miten se sitä valtaa käytännössä tulee käyttämään. Siitä eduskunnan päätöksestä, että sille on kuuluva keisarin ja suuriruhtinaan valta, johtuu ymmärtääkseni, että kukaan muu, kuin eduskunta, ei sitä ole oikeutettu käyttämään, ellei eduskunta ole toisenlaista päätöstä tehnyt. Senvuoksi minusta näyttää myöskin mahdottomalta, että kukaan muu, kuin eduskunta itse, voisi päättää sellaisten esitysten eduskunnalle antamisesta, joita ennen on antanut lain mukaan keisari ja suuriruhtinas. Senaatin herra puheenjohtaja äsken jättäessään joukon ehdotuksia eduskunnan puhemiehelle ilmoitti, sikäli kuin minä kuulin, niiden olevan esityksiä. Tämän johdosta pyydän mielipiteenäni merkitä, että ne ehdotukset, jotka puhemiehelle jätettiin, eivät voi olla niitä esityksiä, joista Valtioapäiväjärjestyksen 26 §:ssä mainitaan. Sen 4 momentissa näet lausutaan: „Keisarin ja suuriruhtinaan kirjelmät ja esitykset, jotka annetaan valtiopäiväin avaamisen jälkeen, tuo eduskunnalle joku senaatin jäsen”. Kun eduskunta ei ole antanut senaatille oikeutta käyttää suuriruhtinaan valtaa, niin nähdäkseni ne ehdotukset, jotka ovat puhemiehelle äsken annetut, eivät ole, eivätkä voi olla sellaisia esityksiä, joista äsken lukemassani pykälässä mainitaan. Ne voivat olla korkeintaan senaatin ehdotuksia. Siitä juhllallisesta kohtauksesta, joka juuri suoritettiin, sain minä tiedon puhemiesneuvostossa pari tuntia sitten. Esitin siellä jo tämän mielipiteeni, jonka nytkin olen julkittuonut, ja ehdotin puhemiesneuvostolle, että se sillä perusteella, kuin tässä olen esittänyt, lausuisi mielipiteenään senaatille, että sen ei pitäisi tulla

tänne in corpore eikä yksityisesti tuomaan ehdotuksia eduskunnalle, vaan lähettäisi ne kirjeellisesti puhemiehelle, jotta puhemiehistö voisi niitä ehdotuksia tarkastaa ja tarkastelunsa perusteella tehdä eduskunnalle ne ehdotukset, jotka se asianhaarojen katsoo vaativan. Tein tämän ehdotukseni senvuoksi, ettei tällä juhlallisella kohtauksella ja senaatin puheenjohtajan toimenpiteelle annettaisi edes sitä ulkonaista varjoa, että senaatti olisi oikeutettu käyttämään keisarin ja suuriruhtinaan valtaa. (Vasemmalta: Oikein!) Minä siis pyydän mielipiteenäni nytkin merkitä, etten katso niitä ehdotuksia, jotka puhemiehelle ovat jätetyt, sellaisiksi esityksiksi, joita ennen keisari ja suuriruhtinas Suomen lain mukaan on ollut oikeutettu antamaan, ja että eduskunnalla niiden käsittelemiseksi ottamisenkin suhteen on täysi ja vapaa päätäntövalta.

Ed. A i r o l a: Yhtyen kaikin puolin siihen, mitä ed. Manner täällä lausui, tahdon lisäksi huomauttaa siitä seikasta, että niiden ehdotusten tai esitysten joukossa, joita herra Svinhufvud täällä luetteli, löytyy eräitä sellaisia, joista jo on olemassa eduskunnan laillisesti hyväksymä lakiehdotus ja jotka eduskunnan puolelta kaipaavat ainoastaan vahvistamista ja Asetuskokoelmassa julkaisemista. Ja siis, kun niistä asioista kuitenkin nyt aiotaan tehdä esitys, vieläpä antaa esitykselle se muoto ja varjo, kuin ne olisivat Valtioapäiväjärjestyksen mukaisia ehdotuksia, tietää tämä toimenpide sitä, että Svinhufvudin hallitus aikoo hyökätä kansan eduskuntaa vastaan, julistaa mitättömiksi laillisessa järjestyksessä hyväksytyjä lakiehdotuksia. Erityisesti sitä puolta vastaan tahdon minä panna vastalauseen.

Ed. K u u s i n e n: Edellytän kyllä, ettei puhemies käsitä tätä keskustelua evästyskeskusteluksi niistä „esityksistä” tai ehdotuksista, mitkä tänne jätettiin. Jos niin olisi asianlaita, niin tahdoisin tehdä ehdotuksen, että nämä ehdotukset pantaisiin pöydälle siksi kunnes eduskunta on saanut tilaisuuden lähemmin päättää, otetaanko ne käsittelyn alaisiksi vai eikö. Mutta koska edellytän, että tulee erityinen evästyskeskustelu näistä asioista, niin voin tehdä silloin sellaisen ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Siirrytään käsittelemään päiväjärjestyksessä olevaa ehdotusta, joka koskee

Lyhytaikaista valtiolainaa.

Keskustelu jatkuu:

Ed. N e v a n l i n n a: Koska se asia, jota ed. Lagerlöf kosketteli, on tullut eduskunnassa puheeksi, pyydän minäkin saada mielipiteenäni lausua, että nähdäkseni on ilmeistä, että kun Valtioapäiväjärjestys puhuu valtiolainan ottamisesta, se ei tarkoita semmoista toimenpidettä, joka nyt on käsiteltävänä. Valtioapäiväjärjestys selvästi tarkoittaa varojen hankkimista sellaisiin yrityksiin tai menoihin, jotka laillisesti voidaan sekä päättää suoritettaviksi että yhtä laillisesti jättää suorittamatta. Ja Valtioapäiväjärjestyksen säännös $\frac{2}{3}$ enemmistön tarpeellisuudesta valtiolainan ottamiseen tarkoittaa, niinkuin ed. Lagerlöf jo huomautti, selvästi kansakunnan suojelemista päätöksiä vastaan, joilla tahdottaisiin velvoittaa veronmaksajat suuriin suorituksiin yritysten toimeenpanemiseksi, joiden suotavuudesta ei ole tarpeeksi vakaantunutta mielipidettä.

Tällä kertaa on kysymys varojen hankkimisesta, ei suinkaan yrityksiin, jotka laillisesti voidaan jättää myöskin toteuttamatta, vaan menoihin, joiden suorittaminen yksinkertaisesti on valtion velvollisuus. On kysymys varojen hankkimisesta kruunun riidattomien sitoumusten välttämiseen. Tällaisia sitoumuksia ei mikään valtiovalta ole oikeutettu jättämään täyttämättä. Oikeutta varojen kieltämiseen tällaiseen tarkoitukseen ei minäkään maan oikeus minun tietääkseni tunnusta, ei myöskään kansaneduskunnalle. Näin ollen on nähdäkseni ed. Lagerlöfillä ollut täysi syy huomauttaa sitä erilaisuutta, mikä on olemassa nyt esillä olevan niin sanotun valtiolainan ja sellaisen valtiolainan välillä, josta valtioapäiväjärjestys puhuu säätäessään $\frac{2}{3}$ enemmistön välttämättömäksi sellaisen toimenpiteen päättämiseen.

Senaattori A r a j ä r v i: Hedelmätöntä on viritellä keskustelua siitä, kenen on syy ja mitkä asianhaarat ovat aiheuttaneet nykyisen tilanteen valtion kassassa. Todettava sen sijaan on, että eduskunnan kokoontuessa olivat rahavarat lopussa ja nykyisen hallituksen toimeensa astuessa valtion pano- ja ottotilillä Suomen Pankissa noin miljoonan markan vajaus. Tilanteen vakavuuden ymmärsi valtiovarainvaliokunta. Se kiirehti otta-
maan aloitteen asiassa ja valmisti mietintönsä n:o 1, yksimielisesti osoittaen tarvittavan lähiaikoina menojen peittämiseksi 25 miljoonaa markkaa, jotka valiokunta ehdotti hankittaviksi lyhytaikaisella lainalla. Tätä ehdotusta oli minulla